

Možemo biti ponosni da dva kapitalna priručnika o graditeljstvu orgulja potječu od svećenika-redovnika. Sinovi svetog Benedikta Dom Bedos de Celles i Winfred Ellerhorst dali su svijetu znanstveno napisana djela, koja će generacijama orguljara biti putokaz u gradnji »kraljice instrumenata«.

A. Č.

ISO - Information

Prije nepune dvije godine pojavio se prvi broj časopisa za orgulje »ISO INFORMATION«. Izdaje ga INTERNATIONAL SOCIETY OF ORGANBUILDERS. Već sama pojava dvojezičnog a u nekim člancima i trojezičnog časopisa (engleski, francuski i njemački) pokazuje ujedno i njegovu nakanu: okupiti suradnike iz cijelog svijeta te na taj način kvalitetno ga uzdići. Prelistamo li letimice prvi broj časopisa (do sada je izašlo pet brojeva), uvjerit ćemo se o njegovoj zamjernoj znanstvenoj visini.

Danas se tiska mnoštvo časopisa i publikacija, koje bi, sudeći po naslovu, kao glavnu temu svog rada trebale voditi brigu o orguljama, gradnji i restauraciji, jednom riječju kultiviranju orguljarskog umijeća. One se, na žalost, bave svim i svačim, samo ne tim zadatkom. Finansiraju ih magnati elektronske industrije u svrhu reklamiranja njihovih produkata. Tu i tamo nađe se po koji člančić o nekom graditelju orgulja (većinom genealoški) a da nam se o njegovu opusu ne kaže gotovo ništa. Katkada se može zapaziti poneka fotografija prospekta orgulja ili najčešće detalja, npr. anđelića s trubicom. To bi bilo sve!

Časopis o kojem govorimo sasvim je nešto drugo. Autori njegovih članaka jesu graditelji orgulja, inženjeri-projektanti, akustičari, teoretičari menzuracije i tvorničari pojedinih dijelova orgulja, dakle osobe koje grade orgulje ili aktivno učestvuju u samom procesu, od projektiranja do treće intonacije. One nam govore o svom djelu i svojem iskustvu. Pišu strogo znanstvenom metodom. Ovdje ćemo se osvrnuti na neke članke do sada izašlih brojeva.

Nakon uvodnog članka (»Warum ISO- INFORMATION?«) iz pera graditelja orgulja Josefa von Glatter-Götz, vlasnika tvrtke AUSTRIA-RIEGER i urednika časopisa do četvrtog broja, slijede stručni članci, kao npr.: »Der Wert einer Orgel«, pa »Gedanken über die Zukunft der Orgel« i dr. Richard Rensch opisuje na 8 stranica svoj izum: »MENSUR-RECHENSCHIEBER für ORGELPFEIFEN« kao i njegovu primjenu u konstantnoj stalno-promjenjivoj i slobodno-promjenjivoj menzuri. Spomena vrijedan je i prikaz o francuskim orguljama, bogato dokumentiran, a napisao ga je Georges Lhote, francuski ekspert za orgulje.

Posebna zanimljivost drugog broja je članak »Der Weg von der Tonkanzelle zum Register«, obilato ispunjen crtežima i skicama. (Kad sam autora posjetio u njegovom domu u Belgiji u studenom 1970, spremno mi je pokazao gotove instrumente, radionicu, predstavio mi je svoju obitelj. Jedno je »zaboravio«: pokazati mi aparate za tzv. špricanje »teleskopa«, njegov vlastiti izum, kojim je usavršio danski patent. Bez tih »teleskopa« nemoguće je zamisliti današnji stupanj u graditeljstvu orgulja, a on proizvodi u cijeloj Evropi najkvalitetnije »teleskope«. To spominjem usput, za one koji misle da u graditeljstvu orgulja nema tajni).

U trećem broju čitamo o povratku na mehaničku trakturu u Sjevernoj Americi, zatim članak »Die Pfeifenmessungen der Orgel von St. Katharinenthal« iz Švicarske, iscrpno dokumentiran grafičkim tabelama menzura. Tu je i opis Riegerovih orgulja s 62 elektronska »Setzera«, izgrađeni za jednu crkvu u Washingtonu. (Ta tvrtka gradi orgulje s najuspjelijim prospektima i po tome je prva u cijelom svijetu).

U svim brojevima nailazimo na rubriku »Who's who?«, u kojoj nam se stručnjaci predstavljaju biografskim podacima kao i kvalifikacijama. U ovom broju možemo pročitati generalije o šefu tvrtke Klais, jednoj od najboljih evropskih orguljarskih tvrtki. Za svjetsku izložbu u Osaki tvrtka je sagrađila orgulje sa sviralama od bambusa.

Članak pod naslovom »PUBLICITY FOR THE ORGAN«, tiskan u četvrtom broju časopisa, suvremen je za katolički Zapad a naročito (na žalost!) za nas. Da izbjegnemo žučljivu diskusiju autor je želio ostati anoniman. Nadamo se da će »Sv. Cecilija« objaviti barem neke dijelove članka.

Peti broj informira nas o VI. kongresu »INTERNATIONAL SOCIETY OF ORGAN-BUILDERS«, održanom od 6.—9. rujna 1970. u Zürichu. Prisutni bijahu graditelji i drugi stručnjaci iz svih zemalja, u kojima se gaji orguljarsko umijeće: iz Australije, Kanade, USA, Afrike i svih evropskih zemalja.

Jednom riječju: to je ozbiljan časopis, lišen historijsko-biografskog cjepidlačarenja. Za one koji su navikli o orguljama čitati tek historijsko-estetske rasprave, pojedini članci bit će dijelom ili čak posve nerazumljivi.

A. Č.

Međunarodni simpozij o crkvenoj glazbi u Salzburgu

U Salzburgu je od 14.—18. travnja ove godine održan međunarodni simpozij o crkvenoj glazbi koji je organiziralo Međunarodno udruženje svete glazbe — Consociatio Internationalis Musicae Sacrae — CIMS. Ovaj simpozij smatramo veoma važnim i za čitaoce »Sv. Cecilije« interesantnim pa ćemo, osim ove kratke informacije, u narednih nekoliko brojeva »Sv. Cecilije« donijeti predavanja i diskusije koje su tokom tri dana održane na simpoziju.

Prije početka samog simpozija (13. travnja navečer) svi njegovi učesnici skupili su se u Amadeus-Stuberl, jednoj od sala Paterskillera u Salzburgu, gdje ih je vrlo pobudnim i srdačnim govorom pozdravio prelat, prof. dr. Johannes Overath, vicepresident CIMS-e. Spomenuti je prelat zadivio sve prisutne svojom govorničkom okretnošću, navodeći uvijek nove konkretne detalje kojima bi apostrofirao svakog učesnika.

Ovaj simpozij ima međunarodni značaj iako je bio ograničen na učesnike iz zemalja njemačkog jezičnog područja i istočnoevropskih zemalja. Sa žalošću je konstatirana činjenica da su istočne zemlje bile zastupane samo sa četiri učesnika (jedan iz Poljske i tri iz Jugoslavije) iako su bili pozvani crkveni glazbenici iz Čehoslovačke, Mađarske, Poljske i Njemačke Demokratske Republike.

Simpozij je započeo 14. travnja zazivom Duha Svetoga i održavao se u sali hotela »Elefant«. Imao je ustaljeni raspored. Svakog dana bila je pjevana misa u 8.30 sati u jednoj od salcburških crkava ili kapela, kojoj su prisustvovali svi učesnici simpozija. Od 10.—12 i od 15.30—18 sati bila su predavanja i diskusije.

Srijeda 14. travnja

Prvog dana pjevana misa je bila u Michaeliskirche. Celebrirao je prof. mons. dr. Franz Kosch iz Beča. Pjevali smo koralnu uskrсну misu »Lux

et origo«. Nakon uvodnog govora dra Overatha, sveuč. prof. iz Kölna, dr Heinrich Flatten (pravnik) održao je referat pod naslovom »Situation der Kirchenmusik« u kojem je govorio o stvarnom i pravnom stanju crkvene glazbe u svjetlu dokumenata II Vatikanskog sabora, posebno Liturgijske konstitucije i Instrukcije o svetoj glazbi. Nakon predavanja uslijedila je diskusija.

Diskusija o referatu dra Flattena nastavljena je i poslije podne. Osim toga po izričitoj želji predsjednika simpozija dra Overatha po jedan predstavnik iz svake zemlje referirao je o sadanjem stanju crkvene glazbe u dotičnoj zemlji. O situaciji crkvene glazbe kod nas govorio je A. Milanović. U 20 sati u salcburškoj katedrali na koncertu imali smo priliku čuti prekrasni zvuk orgulja na kojima je improvizirao jedan od učesnika simpozija.

Četvrtak 15. travnja

Pjevana misa je bila u Margarethenkapelle. Referat o problemima komponiranja — »Kompositionsprobleme« održao je prof. Hermann Schroeder, skladatelj iz Kölna. (Ovdje nuzgred napominjemo da su slušači našeg Instituta za crkvenu glazbu već izvodili neke njegove skladbe za orgulje u okviru školskog gradiiva i školskih produkcija). Bio je to zanimljiv referat o kojem se razvila živa diskusija, koja je trajala i poslije podne. Nakon diskusije održana su još dva kraća referata: najprije referat o beat, jazz, pop i spirituals muzici sa skraćenom diskusijom, zatim referat dra Poločeka o pučkim popijevkama. Navečer je ACV (cecilijansko društvo) priredilo u Haydn-sali Peterskellera prijem u čast svih učesnika simpozija i tom prilikom srdačno smo čestitali rođendan dru Overathu.

Petak 16. travnja

Pjevana misa je bila u crkvi ss. Benediktinki na jednom brežuljku iznad Salzburga (Stiftskirche Nonnberg). Sestre su veoma skladno i doživljajno pjevale sve promjenljive dijelove mise iz uzuala i misu »Lux et origo«. Tema predavanja i diskusija bila je: »Pitanje autorskog prava crkvenih skladatelja« (Urheberrechtsfragen). Referat je podnio dr Winfried Schulz iz Rima, a posebno je bila zapažena diskusija generalnog direktora, predsjednika međunarodnog udruženja za zaštitu autorskih prava, dra E. Schulzea iz Münchena. U 17 sati bila je audijencija kod salcburškog nadbiskupa dra E. Macheinera u njegovoj rezidenciji. Navečer je u međunarodno udruženje za autorska prava priredilo svečanu večeru u »Festungsrestaurant-u«.

U subotu oko 8 sati većina učesnika krenula je autobusom i osobnim vozilima prema Linzu. U kriпти katedrale imali smo misu. Pjevao je zbor iz Tegernsee (Njemačka) pod ravnanjem svog dirigenta (inače učesnika simpozija) Karla Steinackera. Vrlo lijepo su pjevali a cappella misu »Regina coeli« od Palestrine i promjenljive dijelove mise prema uzualu. Isti zbor je lijepo pjevao i u sa-

mostanskoj crkvi u St. Florijanu iznad groba Antona Brucknera. Bili smo kod Brucknerova sarkofaga i slušali smo izvanredno bogati zvuk Brucknerovih orgulja na kojima je, posluživši se jednim motivom Brucknerovog »Te Deum laudamus«, improvizirao Joseph Kronsteiner, dirigent u katedrali u Linzu. Predvečerje istoga dana stigli smo u Beč. Sutradan smo imali priliku slušati »Bečke dječake« za vrijeme mise u Hofburgkapelle. Time je zapravo završen simpozij.

Kad bismo htjeli u najkraćim crtama navesti dominantne idje koje su najviše dolazile do izražaja tokom simpozija, mogli bismo se poslužiti izrazima dra Overatha koji je bio duša simpozija, a to su: uska povezanost liturgije i crkvene glazbe, sveta glazba ne smije biti umjetnost u smislu lart-purlartizma, nego mora biti bitni dio liturgije — pars necessaria vel integralis svečane liturgije. Crkvena glazba mora biti sveta, to jest mora biti umjetnost koja se oblikom i izrazom razlikuje od profane. Muzičkim eksperimentima diletanata treba suprostaviti zdravu crkvenu glazbu prema odredbama II Vatikanskog sabora. Prema smislu koncilskih odredaba uvođenje beat, jazz, pop i zabavne glazbe u liturgijske obrede treba smatrati stranjivanjem, što opet ne znači da se spretan skladatelj ne može poslužiti njihovim elementima. Sveta glazba nije ni »ghetto musica« nego mora uvijek biti u kontaktu sa suvremenom glazbom.

Nan koncu treba spomenuti mnogo puta ponovljeni uzdah za koralom i polifoničnom tradicijom u Zapadnoj crkvi kao i nespokoјstvo zbog tako brzog likvidiranja latinskog jezika u liturgiji. Nama to može zvučati kao krajnji konzervatizam, ali onaj tko se pokuša uživjeti u dosadašnju tako plodnu tradiciju Zapadne crkve koja je vezana za latinski jezik i cjelokupnu glazbenu baštinu povezanu uz latinski jezik, lakše može razumjeti vapaj većine učesnika simpozija da se zadrži latinski jezik u liturgiji. Mi preko toga lakše prelazimo i zato što nismo nikada ni imali duboku koralnu i polifonu tradiciju te s likvidiranjem latinskog jezika nemamo zapravo mnogo izgubiti.

Stjepan Petrušić

Biblijsko-liturgijska razmišljanja

Martin Kirigin: DVA STOLA-Biblijsko-liturgijska razmišljanja uz nedjeljna, svagdašnja i svetačka misna čitanja.

Svezak III obuhvaća od I nedjelje po Duhovima (Svetkovina Presvetog Trojstva) do XVI nedjelje u godini uključivo. Stranica 360. Naručuje se: Benediktinke sv. Luce, Ul. Jurlina 1—59000 SIBENIK.
